

ת"פ 40739/09/13 - מדינת ישראל נגד נאור חנון

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 40739-09-13 מדינת ישראל נ' חנון(עציר)
תיק חיצוני: 417923/2013

בפני כבוד השופט שמואל מלמד
מאשימה מדינת ישראל
נגד
נאשם נאור חנון (עציר)

החלטה

ביום 23.06.15 התקיים דיון בבקשה להוציא צו מרפאתי לנאשם. מחו"ד של הפסיכיאטר המחוזי, הנאשם הבין את מעשיו במועד ביצוע בעבירות והבדיל בין טוב לרע. כיום הנאשם חולה ואינו יכול לנהל את ההליכים או להיעזר בעו"ד. בנסיבות אלו המליץ הפסיכיאטר המחוזי להפסיק את ההליך ולהוציא צו טיפול מרפאתי. הצדדים הסכימו לראיות לכאורה לאחר תיקון כתב האישום.

בנסיבות אלו, במסגרת סמכויותי על פי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) תשמ"ב - 1982 ועל פי סעיף 15 (א) לחוק לטיפול בחולי נפש תשנ"א - 1991 (להלן: החוק), לאור חוות הדעת הפסיכיאטרית, אשר עולה ממנה כי הנאשם אינו כשיר לעמוד לעמוד לדין, וכן נוכח עמדת הצדדים, הסכמת הצדדים לראיות לכאורה, בית המשפט הורה כי ההליכים בתיק העיקרי נגד הנאשם יופסקו. הנאשם יקבל טיפול מרפאתי כפוי במרפאה עליה יחליט הפסיכיאטר המחוזי.

בין הצדדים נפלה מחלוקת, לאור האמור בתיקון 8 לחוק מיום 21.12.2014. במסגרת אותו תיקון הוסף סעיף 15 (ד1) שזהו נוסחו.

(ד1) (1) בית משפט לא יקבע בצו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) את תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי, ואולם יורה בצו על תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי המרבית לפי הוראות פסקאות (2) ו-(3) (להלן - תקופת האשפוז או הטיפול המרבית);

(2) תקופת האשפוז או הטיפול המרבית לא תעלה על תקופת המאסר המרבית; לעניין זה, "תקופת המאסר המרבית" -

(א) תקופת המאסר הקבועה בחוק לעבירה כאמור בסעיף קטן (א1) או (ב), לפי העניין;
(ב) היו כמה עבירות כאמור בפסקת משנה (א) - תקופת המאסר הארוכה ביותר מבין תקופות המאסר הקבועות בחוק לאותן עבירות;

עמוד 1

(ג) היתה עבירה כאמור בפסקאות משנה (א) או (ב), עבירה שדינה מאסר עולם חובה -
25 שנים;

על פי לשון החוק, בחלק השני שלו על בית המשפט להורות בצו על תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי. נוכח האמור עתרה ב"כ הנאשם לקבוע את משך תקופת הצו, בה יחול הצו שניתן. ב"כ הנאשם ביקשה שתקופת הצו לא תעלה על 8 חודשים. בעוד המאשימה התנגדה לבקשה וטענה כי משך הצו הוא התקופה המקסימלית הקבועה בחוק העונשין. לגבי העבירה החמורה ביותר.

מדובר בתיקון לחוק שנכנס לתוקף ביום 21.06.15 לפני כיומים. לכאורה קיימת בסעיף 15 (ד1) לחוק סתירה בין הרישא לתיקון החוק לבין הסיפא שלו. בעוד הרישא קובע כי "בית משפט לא יקבע בצו את תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי", והסיפא קובע את הניגוד לאמור בראשית הסעיף "ואולם יורה בצו על תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי המרבית לפי הוראות פסקאות (2) ו-(3)". השאלה היא אם כן מהי התקופה המרבית אותה על בית המשפט להורות על פי האמור בחוק.

על מנת לבחון את כוונת הדברים אני מוצא להביא את דברי ההסבר לחוק.

"הוספת סעיף 15(ד1): בחוק טיפול בחולי נפש או בכל חיקוק אחר אין סעיף המגביל את תקופת אשפוז או את בעקבות הערתו של תקופת הטיפול המרפאתי של נאשם נשיא בית המשפט העליון דאז, אהרון ברק בפס"ד פלוני, ולאחר בדיקת משפט משווה בנושא, נבחנו שתי חלופות: האחת - לקבוע את תקופת האשפוז המרבי לפי קבוצות של סוגי עבירות, באופן מדורג לפי חומרתן של העבירות; השנייה - לקבוע כי התקופה המרבית של האשפוז לפי צו שניתן בהליך פלילי לא תעלה על תקופת המאסר המרבית שהיה ניתן להטיל בשל העבירה שבה הואשם הנאשם, אילו הורשע בעבירה מוצע לאמץ את החלופה השנייה שמאפשרת להגביל את חירותו של האדם עקב ביצוע העבירה לתקופה שאינה עולה על התקופה שניתן להשיתה בעקבות הרשעה בעבירה. (לענין אפשרות המשך האשפוז ראו סעיף 15א) כאשר הנאשם הואשם בעבירה שהעונש עליה הוא מאסר עולם חובה, מוצע, כי לצורך חישוב התקופה המרבית לאשפוז יש לראות את העונש כאילו נקבע, כאמור בסעיף 29(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001. במקרה כזה, תקופת האשפוז המרבית תהיה כמשך התקופה המינימלית להמלצה על קציבה בהתאם לסעיף כמו כן מוצע לכלול בתיקון האמור, כלומר - 30 שנים לחוק הוראות ברורות לגבי מקרים שבהם מואשם הנאשם ביותר מעבירה אחת, כך שהתקופה המרבית תהיה בהתאם לתקופת המאסר הקבועה לעבירה החמורה מביניהן

הוספת תוספת לחוק: כדי למנוע תקלות בנושא התקופה המרבית, מוצע כי צו בית משפט לאשפוז או לטיפול מרפאתי יערך על ידי בית המשפט בהתאם לנוסח שבתוספת (סעיף 9), שבו יצוינו, בין השאר, התקופה המרבית לאשפוז או לטיפול מרפאתי כאמור בסעיף 15 לחוק, וחובת הדיווח הקבועה בסעיף 15א המוצע.

על מנת להשלים את התמונה וכדי שהאמור בדברי ההסבר יובן אני סבור כי יש לעיין בתוספת לפי סעיף 15 (ד2) בו נקבע כי במסגרת הצו שיחתם על בית המשפט לחתום על נוסח צו כדלקמן:

תוספת

(סעיף 15(ד2))

מיום 21.6.2015

תיקון מס' 8

ס"ח תשע"ה מס' 2486 מיום 21.12.2014 עמ' 133 (ה"ח 673)

הוספת תוספת

בבית משפט
ב
ערעור פלילי מס'
תיק פלילי מס'

נגד

צו אשפוז/צו לטיפול מרפאתי

(בהתאם לסעיף 15 לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991)

אל: הפסיכיאטר המחוזי, מחוז

ניתן בזה, לגבי הנאשם:

שם משפחה שם פרטי שם האב מס' זהות או תעודת זהו ומספרה

מענו של הנאשם או מקום החזקתו של הנאשם במשמורת חוקית (לרבות מוסד או בית חולים):

שם הרחוב מספר שם היישוב המיקוד

אשר אינו מסוגל לעמוד לדין בהתאם להוראות סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991, ואשר יש ראיות לכאורה לכך שעשה את מעשה העבירה שבו הואשם בכתב האישום או מעשה עבירה אחר, הכל כמפורט להלן:^[1]

אשר עשה את מעשה העבירה שבו הואשם, כמפורט להלן, ואולם אין הוא בר-עונשין בהתאם להוראות סעיף 15(ב) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991:⁴

(החיקוק ומספר הסעיף או התקנה)

(החיקוק ומספר הסעיף או התקנה)

הריני להביא לידיעתך, כי בהתאם לסעיף 15(ד1) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1981 (להלן - החוק), התקופה המרבית לאשפוז/לטיפול מרפאתי של הנ"ל לא תעלה על תקופת המאסר הקבועה בחוק לצדה של העבירה הנ"ל, או של תקופת המאסר הארוכה מבין תקופות המאסר הקבועות בצדן של העבירות הנ"ל, שהיא שנים (החל מיום ביצוע צו בית המשפט) ואם היתה העבירה כאמור, עבירה שדינה מאסר עולם חובה - 25 שנה.

לגבי נאשם זה קבע בית המשפט כי תקופת האשפוז לפי סעיף 16 לחוק, תובא במניין תקופת האשפוז או הטיפול המרבית ועל כן יש למנות תקופה זו החל מיום

לפי החוק יש להביא את עניינו של הנאשם, אם הוא עדיין מאושפז או נתון בטיפול מרפאתי, שבועיים לפחות

עמוד 3

לפני תום תקופת האשפוז או הטיפול המרביית, כאמור, לפני הפסיכיאטר המחוזי, לצורך קבלת החלטתו כאמור בסעיף 15א לחוק, וכן להודיע ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המחוז ולמשרת ישראל על כך שהתקופה האמורה עומדת להסתיים.

צו זה ישמש אסמכתה לכל מי שמוסמך לבצע את האשפוז/הטיפול המרפאתי האמור.

תאריך

חתימת השופט

חותמת בית המשפט

צו זה בא ללמדך, כי התקופה המרביית הינה תקופת המאסר הארוכה מבין התקופות הקבועות בצדן של העבירות בהן מואשם הנאשם.

מעיון בדברי ההסבר ומהצו התמונה המצטיירת היא כי בית המשפט אינו אמור לקבוע את תקופות הצו כי אם על בית המשפט ליידע את הפסיכיאטר המחוזי לגבי התקופה המקסימלית בה הצו יכול לחול.

השאלה שיש לבחון היא האם האמור בחוק והפרשנות של הפשט היא הראויה בהתחשב כיום בתיקון 113 לחוק העונשין המצווה על בית המשפט לבחון מתחמי ענישה ולהציב את הנאשם על פי נסיבותיו בתוך המתחם ולגזור את הדין. האם ראוי כי בצו אשפוז או בצו מרפאתי בית המשפט יקבע את התקופה המרביית ולמעשה גם אם המתחם הוא בין מאסר על תנאי ועד 8 חודשי מאסר. העונש על פי התקופה המקסימלית הוא של 3 שנים. האם ראוי כי הנאשם יהיה תחת צו תקופה העולה על תקופת המאסר אותה הוא יכול לרצות, אילו היה נגזר דינו שלא במסגרת צו אשפוז או צו מרפאתי.

לצורך כך אני סבור כי יש לראות את שעמד תחת עינה של הועדה שהכינה את תיקון החוק. הסיבה לתיקון ספציפי זה מתייחס להערה שהעיר נשיא בית המשפט העליון כתארו אז הש' אהרן ברק בע"פ 3854/02 פלוני נ' מדינת ישראל (פ"ד נז' (1) עמ' 900). (להלן: פס"ד פלוני) הערה היתה אגב דיון במקרה שבו אושפז נאשם משך 14 שנים בשל עבירות של תקיפה וגניבה. בית המשפט המליץ, כי יש לתקן את החוק כדי להגביל את תקופת האשפוז על פי צו האשפוז. בפס"ד פלוני קבע בית המשפט כי משך תקופת הצו המרביית צריכה להיות תקופת זמן שתעמוד במבחן הסבירות. בית המשפט הביא דוגמאות שונות ממקומות שונים בעולם לפי אותן דוגמאות קיימים הסדרים שונים הנהוגים בעולם (ראה סעיף 16 לפס"ד). חלק מהשיטות נוהגות להגביל את הצו לתקופה המקסימלית הקבועה בחוק כעונש בגין העבירה. חלק מההסדרים מחלקים את העבירות לקבוצות עבירה שונות בהן קבועות תקופות מרביית על פי חומרת העבירה. חלק מההסדרים בעולם מתייחסים לענישה שהייתה מוטלת על הנאשם לו היה נדון בגין העבירה המיוחסת לנאשם. חלק מההסדרים מתייחסים לשיטה שיעורית, לפיה מי שנקבע לגביו כי הוא אינו כשיר נשלח לוועדה הקובעת את הצפי להבראתו ובית המשפט קובע את התקופה על פי אותה המלצה. יצוין כי כל ההסדרים מתייחסים לתום תקופת הצו. במידה והנאשם עדיין חולה הזקוק לטיפול הרי שהטיפול עובר להליך אזרחי. אין שחרור אוטומטי מהצו באף שיטה וצו מומר בהוראת אשפוז או שחרור מהצו בהתאם להחלטת החולה.

השאלה היא אם כן, האם על בית המשפט לקבוע את משך הצו על פי העונש ההולם, שמא על בית המשפט לקבוע מהי תקופת המאסר הארוכה ביותר בגין העבירות בהן מואשם הנאשם וקבוע שהיא התקופה המרביית.

לאחר שבחנתי את הטענות אני סבור כי קיים כשל לוגי בהשוואת התקופה המרבית לתקופת עונש המוטלת על אדם המורשע בתיק פלילי. הכשל מצוי בהשוואה שבין צו האשפוז לבין העונש וראיה כי צו האשפוז הוא תחליף לעונש. כיום בית המשפט מצווה, כאמור, להטיל עונש לאחר שהוא קבע מתחם, כאשר משווים את צו האשפוז לעונש הרי שיש לקבוע ראשית מתחם ואז לכאורה לקבוע את העונש. מה יקרה כאשר בית המשפט יקבע מתחם הנע בין מאסר על תנאי ל- 8 חודשי מאסר. האם על בית המשפט לקבוע את הצו בהתאם לעונש ההולם או בהתאם למתחם הראוי.

אני סבור שבשאלה זו התשובה היא, כי אין רלוונטיות לא לעונש ולא למתחם הענישה. ראשית צו אשפוז או צו מרפאתי אינו עונש, אינו תחליף לעונש. לאחר שצו האשפוז תם המאשימה יכולה לחזור ולבקש להעמיד את הנאשם לתת את הדין על מעשיו. במידה והנאשם יורשע האם על בית המשפט להתחשב בעונש במשך צו האשפוז או בצו מרפאתי. אני סבור כי התשובה על כך היא שלילית. בית המשפט מתחשב בנסיבות של הנאשם לעונש, אך ודאי שלא במשך צו אשפוז או צו מרפאתי. לכאורה עולה השאלה מדוע להעניש את הנאשם פעמיים. אני סבור כי צו אשפוז או צו מרפאתי אינו עונש, אלא פרוצדורה המהווה מסגרת לטיפול בחולי נפש ואין להשוואתה לעונש. על מנת למנוע מצבים בהם "ישכחו" מטופלים תחת צו במשך שנים קבע המחוקק כי נאשמים תחת צו אשפוז או צו מרפאתי לא יכלו להיות תחת צו מעבר לתקופה המרבית.

קיים קושי ממשי בפרשנות כי קביעת תקופה מרבית תהיה מקבילה לתקופה עונשית, החוק קובע כי התקופה המרבית תהיה התקופה הארוכה ביותר מבין העבירות בהן מואשם הנאשם. במידה ויש להכניס שיקולים עונשים הרי, שבמקרה הנוכחי הנאשם צירף תיק נוסף לתיק העיקרי, כאשר בתיק העיקרי קיימים 4 אישומים האם על בית המשפט לקבוע את התקופה הארוכה לגבי כל אישום ולצבור אותם, שמא להתייחס לעבירה אחת ולקבוע שהיא התקופה המרבית. עוד בעיה קשה היא האם על בית המשפט לקבוע את התקופה המרבית על פי מתחם הענישה דבר שאין לא זכר בחוק או שבית המשפט יקבע את התקופה המרבית על פי העונש העונש ההולם ואז מה יקבע בית המשפט לגבי עונש של מאסר על תנאי. קושי נוסף הוא קביעה עונשית היום, כאשר במידה ובתיק יחודשו ההליכים בעתיד. האם הקביעה העונשית העתידית אמורה להיות תלויה בקביעת העונש שנקבע בשלב הפסקת ההליכים.

נוכח כל השאלות הללו והקשיים העולים מקביעות עונשיות בשלב זה בטרם הצדדים טענו לעונש. אני סבור כי ניתן לקבוע שאין קשר בין התקופה העונשית ההולמת או מתחם הענישה לבין התקופה המרבית הקבועה בחוק. אני סבור כי אין מקום לקבוע גם כי יש השלכה עונשית כל שהיא לשלב הפסקת ההליכים.

המחוקק מצא לקבוע קביעה מדדית כשלהי, והתקופה שנקבעה היא תקופה מקסימלית הקבועה בחוק בגין העבירות לכאורה שביצע הנאשם. זוהי אחת השיטות שנבחנו ואמצה ע"י המחוקק. התקופה המרבית אינה תקופה בה עתיד הנאשם לשהות תחת צו אשפוז או צו מרפאתי. שכן בתום טיפול הנאשם עולה לוועדה בה נבחן הצורך בהמשך הצו אין בהכרח קורולציה בין משך הצו לבין משך הטיפול בנאשם. ודאי שאם יקבע תקופה מרבית של 8 חודשים והוועדה תסבור כי כעבור 3 חודשים הנאשם הבריא הרי שהוא לא ישאר תחת הצו והוא ישוחרר ממנו. אין בתקופה המרבית לקבוע קביעה כל שהיא לגבי משך הצו ויש בתקופה זו לקבוע מגבלה למשך הצו לאחריו במידת הצורך הנאשם עובר להליך אזרחי.

גם הפשט של הדברים מסתדר יותר עם הקביעה כי מדובר בצו שמשכו הוא העבירה בעלת התקופה הארוכה ביותר. הרישא של הסעיף קובע כי בית המשפט לא יקבע בצו את תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי, ואילו הסיפא קובע כי בית המשפט יורה בצו על תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי המרבית. כוונת הדברים היא למנוע מקביעות שיצטרך לקבוע הפסיכיאטר המחוזי מהי אותה תקופה על פי החוק. הפסיכיאטר המחוזי אינו משפטן ואינו נדרש לשאלות משפטיות של פרשנות. כדי למנוע הליך הסגות בפני הפסיכיאטר המחוזי מוטל על בית המשפט לקבוע את התקופה המירבית מבין העבירות. היא התקופה הקבועה לעונש בגין העבירה בה חשוד הנאשם כי ביצע לכאורה.

סוף דבר, לנוכח כל האמור אני קובע כי התקופה המרבית לפי סעיף 15 (ד1) לחוק הינו 3 שנים.

מזכירות תשלח תוכן ההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, ז' תמוז תשע"ה, 24 יוני 2015, בהעדר הצדדים.

[1] סמן את המתאים.